

Kezdjük mindjárt a példázatokkal. A fiatalemberrel az egyik jóhírű termelőszoövetkezetben találkoztam. Ezt mondta:

— Nem értecsigiztem le, eltanácsoltak. A fater jó a kolhozban, idevette, s többet kerese, mint a gimnáziumi igazgatónk. Hát nem röhej? Akkor minek tanultam volna?

Csinos lány, farmernadrágban. Nagyapjáéknál nevelkedik. Szakmája nincs, munkahelyet sem talált még a faluban. Segítkezik a főzésben.

— Nem lángolok a melóért, a tanulást sem. Jobban érdekel a tánczene. Imádom Zalatnayt meg Szörényiéket. Ilyenhez lenne kedvem, vagy nyerni a lótotón. Unalmas, pocsek ez a falu.

A fiú az idén érettségizett. Moszkvicsot kapott ajándékkul. Szülei jól állnak, gyümölcsös, szőlő, ömlik hozzájuk a pénz. Mindent megadnak, megvásárolnak neki.

— 800—900 forint a zsebpénz havonta. Jut nőkre is. Nem unatkozom. Mi leszek? Az még messze van. Most egyéves pihenőt adtam magamnak. Hébe-hóba segítetek a faternek, jövőre egyetemre mennék.

Szép, 21 esztendő lányok, egyikük fényképész, másik óvónő. Érettségi, szakma után visszamentek saját falujukba. Komolyabbak, sokszor társtalanok is, magányosnak érzik magukat. De bekapcsolódtak az ifjúsági életbe, egyikük ifjúsági klubot vezet, másikuk pedig tánccsoporthoz. Vallomásuk:

— Lehet falun is jó az ifjúsági élet, mozgalom. Meg kell találni a kapcsolatot az itthonmaradottakkal, s nem érezetni, hogy nekem magasabb iskolám van. Mi két hét alatt megtanultuk, majd bemutattuk az egyik egyfelvonásos színdarabot.

— Jó itthon. Csak a velem egyidősek férjhezmentek. Nehéz jó partit találni. Kínóttam, úgy érzem, kiöregedtem közülük. Udvarlóm sincs.

Újabb példázatok. A fiú kijárta a nyolcadikát, Szegedre utazgatott, segédmunkásként dolgozott. Alibiként, hiszen a keresetét sohasem kérték tőle, sőt még hozzáérték jópárszáz forintot: szórakozzáll fiúknak, Beszórakozott a börtönbe.

Fiatalkorú pedagógus. Egy éve került a faluba. Havonta 1120 forintot kap kézhez. Ebből kosztol, lakást fizet, ruházkodni és takarékoskodni. Egy hét alatt, főleg szüret idején, a tanítványai is megkereshetnek ennyit a földvényen.

Pozitív példák is bőven akadnak. Az úttörőből KISZ-tag lesz, szorgalmasan járogat a rendezvényekre, esetleg titkárrá választják, s így tovább. Jól működik az ifjúsági klub, vagy a tánccsoporthoz, megszeretik egymást, akik odajárnak. Öntudatosak, lelkiismeretesek a fiatalok, KISZ-tagok, ingyen kapják az öregek háztáji földjét. Részt vesznek a társadalmi munkában, a művelődési házat nemcsak bálók alkalmával keresik fel. Sorolhatnám.

Az emberek között vannak jók és rosszak. A fiatalok között is. Mindenki más-más módon illeszkedik, illeszkedik a társadalomhoz, a közösségekhez, egyéniségétől, jellemétől függően. Az arány változó. Minden fiatalért küzdeni kell, hasznossá tenni a társadalomban.

Úgy tűnik, a mai fiatalság nem ismeri a romantikát. S eszményképekben is szükkölködnek. Buzgók a mi korunkban, szoktuk mondogatni. Akkor még lángoltunk, s mozgalmi dalokat énekeltünk.

Manapság odajutunk, hogy közösségi életnek számítjuk azt is, ha a fiatalok éppenséggel csak köszönnek egymásnak. Igaz, a mérce mindenképpen más, mint jónéhány évvel, évtizeddel ezelőtt. Megesik az is, hogy a mi szemünkkel, a mi nosztalgiankkal szemléljük, vizsgáljuk, tapogattjuk a mai fiatalságot és az akkori

társadalmi körülményekhez viszonyítjuk, pedig ez semmiképpen sem lehet követendő példa, mert magasabb színvonalú társadalmi fejlődés adott szakaszában él, cselekszik ez a fiatalság. Sokszor aztán visszaütnek a régi példák, elavultak, úgy mondják erre. „A könyökünkön jön ki.” Új példákkal meg ritkábban állunk elő, kicsit elszakadtunk a fiataloktól.

Intenzívebb törekvésük az élet jó oldalaira, így a szabadsággal való lehetőségekre is. Minden lehetőséget megragadnak, hogy jól érezzék magukat a társadalomban, sajátos értékrendszert, értékeit alkotnak, ami ha nem is sérti a felnőtteket, de távol áll tőlük. Egy-szer talán azt is bevalhatjuk, hogy mi felnőttek, mostani felnőttek, ezideig talán nem is éltünk úgy a szabadság lehetőségeivel, mint ahogyan megtehettük volna.

A társadalom is tükör. Amilyen példát mutatunk, az visszatükröződik. Mert sokszor kapzsiságot, közönyösséget, enyhe kis korrupciókat látnak a fiatalok ebben az elanyagiasodott világban. S ez ragadós. Lépten-nyomon megmutatkozik, különösen a homoki falvakban, hogy a jó lét, a megelőzőség szinte egyenes arányban áll a közönyösséggel, s különböző elidegenülési tendenciákat szül. Ez alól nem mentes a falusi ifjúság.

Egyik kultúrotthon igazgatója mondta el: — November 7-ére készülődünk. Nem volt egyetlen fiatal sem, aki a terem díszítésénél segítkezett volna, egyetlenegy szöveget bevert volna a falba.

Beszélhetnénk sokat a szülők „abnormális nevelési módszereiről”, a túlzott kedvezményekről, egyél, igyál fiacskám, szórakozzál, a mi időnkben úgy sem tellett, nekünk még harisnyára sem futotta, ime itt van neked az autó, itt a szász, érezd jól magad. S a nevelésről is, a falusi értelmiség felelősségéről, „anyagi hátrányosságáról”.

Mindenekelőtt különbséget kell tennünk a helyi adottságok szerint, hiszen minőségi különbségek vannak a falvak, egy-egy KISZ-szervezet, vagy ifjúsági klub, színjátszó csoport között.

Nem rossz, nem semmirekellő a mai falusi ifjúság. Eredményekkel dicsekedő, hibákkal terhes. Az akarát, az akarás szentsége a legtöbb. Senki más nem teheti és nem teszi értelmesebbé, gazdagabbá életüket, csak ők maguk. A társadalom minden lehetőséget megad, sokszor igazán bő marékkaal szórja, s most rájuk tehat a sor.

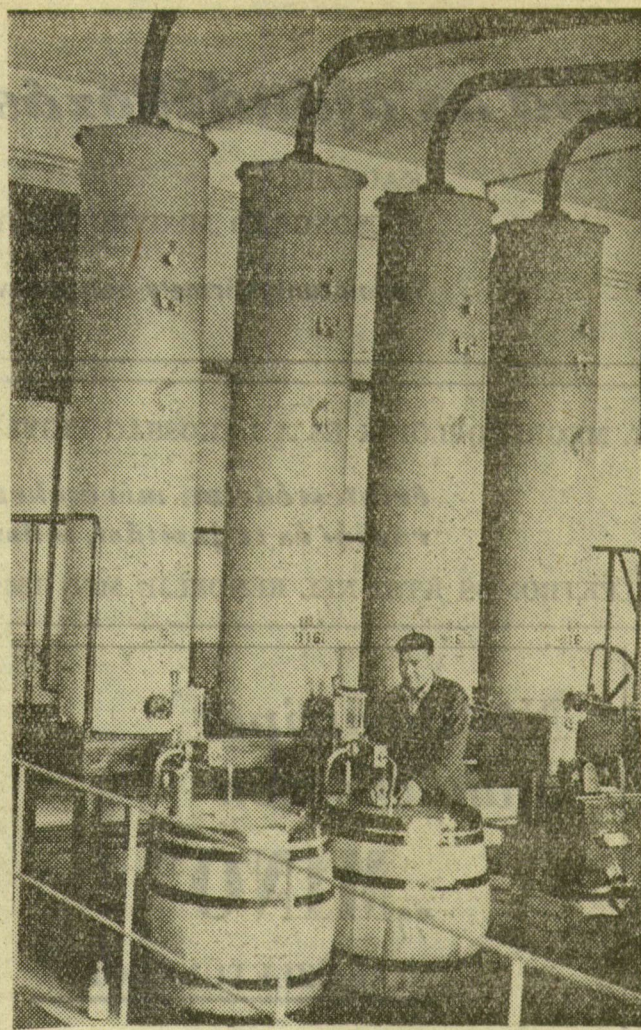
Végeztül a legsommasabb kérdés: elherdálják-e a forradalmat? Nem. Semmiképpen sem. Csupán a társadalmi mozgás más áramkörében élnek. Hűségese a forradalomhoz. S ez a legfontosabb. Igaz, a jóhiszemű és bőkezű társadalomban nagyobb marékkaal nyúlnak a jogokhoz, mint a kötelezettségekhez. Csak hogy, erre is mi tanítottuk őket.

A mi felelősségünk sem kisebb. A társadalom mindenkor felelős az ifjúságért, az eszmé, a mindennapi dolgok további vívóért, felelős az egyénekért. Nemcsak negatív jeleket mutat fel a mai falusi ifjúság, hanem az emberség, a humanum, a közös alkotás nagyszerű példáit. Ezeket is meg kell látnunk, sőt ezek alapján kell ítéletet alkotnunk, véleményt formálnunk, mert a teljes igazság így bontakozhat ki. Hajlamosak vagyunk inkább a rosszabb tüneteket figyelni, észrevenni. Pedig a munkában, tanulásban, a szocializmus építésében sem utolsók.

Közös felelősséggel, jobb megértéssel, tegyük szebbé, értelmesebbé a holnapjukat.

Sz. Lukács Imre

Szerkesztőségünk a fenti cikket nyilvános vitára bocsátja. Várjuk olvasóink leveleit, hozzászólásait a témához.

„Automatizált” kisüsti

Több mint 1 millió forintos költséggel a közelmúltban fejeződött be a Csongrád megyei MÉK szőregi szeszfordéjének rekonstrukciója. Nem fűtenek többé fával a kisüstök alá. Központi kazánházból érkezik a forró gőz, mely az üstöket hevíti. A cefréhez sem kell többé kéziszerszámmal nyúlni, szivattyúk táplálják az edényeket. Felvételünk az újjávarázolt üzemből mutat be részletet. A finom lepárlók hűtőiből testes hordókba pontosan lemérve csorog le a jóféle barackpálinka.

Somogyi Károlyné felvétele

Elfelejtett kötelesség

A tsz-ek és a falusi művelődés

Az ügyben, amelyről alább szó lesz, az első hír innen Szegedről érkezett. Az egyik termelőszoövetkezet hirtelen megvonta az anyagi támogatást attól a művelődési otthontól, amelyet addig több éven át jelentős összegekkel segített. A dolog bonyolult. Félreértések, tisztázatlan ügyek voltak mögötte. Nem lehet tehát azt mondani, hogy a tsz megváltozott magatartásának kizárólag az új mechanizmus az oka. Már mint az új mechanizmusnak az a kulturális léttel kapcsolatos rendelkezése, hogy művelődési házak anyagi támogatását magukra a tsz-ekre bízta; egyedül ők döntenek abban, hogy a rendelkezésükre álló pénzből adnak-e, és mennyit, kulturális célokra.

Mégis, ez az év elején hirtelen kirobbant konfliktus a termelőszoövetkezet és a művelődési otthon között, előrevetítette képét egy nagyon *realis veszedelmek*. Annak tudniillik, hogy az új mechanizmus megváltozott körülményei között a tsz-ek *elfeledkeznek majd kulturális kötelezettségeikről*, s pénzüket jövedelmezőbb vállalkozásokba fektetik.

Ez a veszély várható is volt. Nyilvánvaló azonban,

hogy ha a törvény rendelkezései nem is teszik ezt az anyagi támogatást kötelezővé, *nem hagyhatjuk*, hogy ez az elfordulás ettől az *erkölcsei kötelezettségtől* általánossá, rendszeressé, mindennapos gyakorlattá váljék. Nem hagyhatjuk, mert ez később megbosszulja magát; *nem kidobott pénz* az, amit a falvak kulturális életének fejlesztésére fordítanak.

Annál inkább szót kell értenünk ebben a dologban néhány termelőszoövetkezet vezetőjével, és tagjaival, mert a már említett szegedi példa nem az egyetlen ilyen eset. Ha valaki kíváncsi rá, járjon utána a járás művelődési otthonaiban; nem győzi feljegyezni a panaszoikat.

Szó se róla: vannak olyan művelődési házak, amelyek nem szorulnak rá a külső segítségére. Kíváncsi dolgoznak, eltartják és fenntartják magukat. A megyeszerte híres *forráskúti* művelődési ház például képes a termelőszoövetkezetek nagyobb anyagi segítsége nélkül is fenntartani a maga munkájának nem is alacsony színvonalát.

Vannak azonban másféle művelődési házak is, kevésbé szerencsés hagyományokkal, adottságokkal és körülményekkel, amelyeknek bizony nagyon nagy szükségük lenne a megértő támogatásra ahhoz, hogy lendületesebb, elevebb életet alakítsanak ki. A *szatymazi* művelődési ház, például néhány éve, 1963-ban épült. Igaz, hogy magán viseli még az úgynevezett „nagytermes koncepció” jegyeit, azt tehát hogy egy művelődési háznak elég egy hatalmas terem, amelyben két előadásokat, filmvetítéseket lehet tartani. De azért van a házban két klubszobának alkalmas helyisége is, s dolgoznak is ezekben, különféle klubok, szakkörök, többek között egy amatőr filmklub, amelynek tagjai eddig már három kisfilmet állítottak össze.

A művelődési ház vezetői azonban nem elégedettek eredményeikkel. Többet szeretnének, de ehhez — ebben igazuk van — *pénz is kellene*. Kíváncsi dolgozik például Szatymazon a honismereti szakkör. Az érdekes és értékes anyag, amit összegyűjtöttek, bemutatásra, kiállításra vár. Csak pénz kellene hozzá. A termelőszoövetkezetek adhatnának. De nem adnak. Legalábbis egyelőre. És nemcsak erre nem adnak. Mindenféle kulturális ügy anyagi támogatását elzárkóznak. Ezért aztán sok minden nem is sikerül úgy, mint szervezői — rendezői szeretnék, s az a *hamis látás* keletkezik, mintha a tsz-eknek lenne igazuk; nem érdemes erre pénzt adni, látnivaló, hogy úgyse lesz belőle semmi.

Hasonló a helyzet *Sándorfalván*. Azzal a különbséggel, hogy a segítség itt talán még inkább elkélne: nagyobbak a művelődési ház godjai. Itt is van egy klubszoba, csak hogy ez még nincs is berendezve, ezért aztán — többek között — nem tudják működtetni például a fotoszakkört, annak ellenére, sem, hogy ott hever kihasználatlanul a drága felszerelés, s bár használnák ugyan, de koránrtsem olyan hatékonysággal, mintha szakkörben dolgoznának vele.

Csak a belátatás lehet az egyetlen eszköz arra, hogy megértessük a termelőszoövetkezetekkel, ez a magatartás előbb-utóbb megbosszulja magát. A falvak kulturális fejlődése — s ennek egyik nagyon fontos eszköze a művelődési ház — nem olyasvalami, ami ellenében állna a termelőszoövetkezetek céljaival. Ellenkezőleg. A kulturális élet visszafejlődése *végso fokon* még a tsz-ek termelési eredményeinek is árthat. Ezt pedig nyilvánvalóan, egyetlen termelőszoövetkezet vezető és tag sem akarhatja.

Ü. L.

Családi gyűlölködés

Mindig is nehéz volt az emberi indítékok okaira rátapintani. A következményeket már könnyebb összegezni. Id. Dobák József (43 éves, Mórahalom, IV. kerület 70. szám alatti lakos) sem tudta előre, hogy minek néz elébe, amikor kaszával a vállán elindult a nyáron, hogy a családjával közös árpájukat learassza. Annak előtte megromlott a viszonya a családjával. Egy időre ágytól, asztaltól különvált a feleségétől, akivel még közösen vetették el az árpat. Mire az beért, a harag, a gyűlölködés emelkedett közéjük, mint fal.

Amint kiért az árpaföldre, elfogta a harag, mert a felesége és 20 éves József nevű fia már arattak, illetve egy-egy árpakévet üttek egymással szemben, ebédelték.

— Hát ez mi? Hogy mertetek nélkül *hozzányúlni az árpához?* —

vonta kérdőre a feleséget és a fiát. A kemény hangra jóformán felelni sem tudtak, amikor id. Dobák lekaptá válláról a kaszát és annak pengés részével a fia fejére csapott. Az ütéstől a fiú előrebukott, majd felugrott, hogy szembenézzen apjával, aki a kasza köpüs részével még kétszer sújtotta.

A további ütlegetést csak azért hagyta abba, mert a vér láttán megéhekkent. A haragtól elborult agya akkor kezdett csak tisztulni. Kis híján eltette fiát az útból, aki dehogyan gondolta volna, hogy idáig fajulhat apja különválása tőlük. Ifj. Dobák nem szenvedett ugyan maradandó testi fogyatékossgot. A sérülése hetek alatt meggyógyult. De vajon legbelől is meggyógyul-e? — vetődik fel a kérdés, hiszen az ütésre emelt kasza emberélet kioltására is alkalmas. Ami előtte volt Dobákék családjában, az nem magyarázhatja a cselekmény súlyosságát. A bíróság nem is fogadta el a vádolt védekezését. Azt hozta fel indokul, hogy előtte való napon rátámadt a fia. A bíróság úgy mérlegelte, hogy egy ilyen sérelem miatt nem lett volna szabad id. Dobáknak emberélet kioltására alkalmas szerszámmal ütni a fiára, aki anyjával együtt jogos tulajdonuként

aratta az árpat. A termésrel úgyis elszámoltak volna.

A vádolt vallomása, az orvosi látélet, az orvosszakértő véleménye és a kihallgatott tanúk vallomása alapján a szegedi járásbíró, majd másodfokon a szegedi megyei bíróság megnyugtatóan bizonyítottak látta, hogy a vádolt a cselekményt elkövette. A bíróság nem talált ugyanakkor adatot arra, hogy a szándéka emberölésre irányult volna, ezért is minősítették cselekedetét súlyos testi sértésnek. A büntetés kiszabásánál enyhítő körülményként értékelte a bíróság a vádolt büntetlen előéletét, a bűnösségre kiterjedő beismerő vallomását, megbánó magatartását. Súlyosbító körülményeket a bíróság nem talált. Viszont a szabadságvesztést találta alkalmasnak, elegendőnek arra, hogy a vádoltat megjavítsa, a jövőben büntet elkövetésétől visszatartsa, hogy vele szemben a büntetés célja érvényesüljön.

Első fokon id. Dobák József 7 hónapi szabadságvesztést kapott. A másodfokú bíróság viszont büntetését felemelte jogerősen egy év 6 hónapos szabadságvesztésre, amelyet szigorított büntetésvégrehajtási munkahelyen kell letölteni.